

Kevéssel azután, hogy visszatértem tizenegyedik úrtuzásomról, az újságokban egyre több helyet foglalt el két nagy mosógépgyáros, Nuddlegg és Snodgrass vetélkedése.

Alighanem Nuddlegg vezetett be a piacra először annyira automatizált mosógépeket, hogy maguk különítették el a színes fehérneműt a fehérőtől, majd kimosták, kifacsarták és kivasalták, azután megfoltozták, beszegették és megjelölték a tulajdonos szépen hímezett monogramjával, a törülközőkre pedig tanulságos, biztató mondásokat varrtak, mint például: "Ki a hajnalt talpon látja, azt a robot kiszolgálja" stb. Snodgrass azzal válaszolt, hogy olyan mosógépeket hozott forgalomba, amelyek maguk költötték a kihímezhető négy soros verseket a vevő kulturális színvonalának és esztétikai igényeinek megfelelően. Nuddlegg mosógépének következő modellje már szonetteket hímezett; Snodgrass olyan mosógépekkel felelt, amelyek családi körben elcsevegték a televíziós műsor szüneteiben. Nuddlegg először megkísérelte, hogy megtorpedozza ezt a licitációt - bizonyára mindenki emlékszik egész oldalas újságmellékletére, amelyen egy gúnyosan fintorgó, düledt szemű mosógép látszott a következő felirattal: "Akarod, hogy mosógéped értelmesebb legyen, mint Te? Bizonyára NEM!!!" Snodgrass azonban rá sem hederített a közönség alantas ösztöneire számító próbálkozásra, hanem a következő negyedévben bemutatott egy mosógépet, amely mosott, facsart, szappanozott, súrolt, öblögetett, vasalt, foltozott, kötött, csevegett, és közben megcsinálta a gyerekek házi feladatát, gazdasági horoszkópot készített a család részére, önállóan elvégezte az álmok freudi elemzését, s egykettőre felszámolta a különböző komplexumokat, beleértve a gerontofágiát és a patricídiumot is. Ekkor Nuddlegg megtört, piacra dobta a Superbárdot, a versfaragó, gyönyörű alt hangú mosógépet, amely szavalt, altatódalokat énekelt, bilire ültette a csecsemőket, szépségtapaszt rendelt,

és válogatott bókokkal halmozta el a hölgyeket. Snodgrass erre a húzásra egy előadó-mosógéppel védekezett, a következő jelszóval: "Mosógéped Einsteint farag belőled!!!" - de a várakozás ellenére ez a modell rendkívül gyengén fogyott, a negyedév végéig a forgalom 35%-kal csökkent, ezért, amikor gazdasági kémei jelentették, hogy Nuddlegg táncoló mosógépet készít elő, Snodgrass a fenyegető katasztrófa küszöbén forradalmi lépésre szánta el magát. Háromszázötvenezer dollárért megvásárolta az érdekelt személyektől a szükséges jogot és engedélyt, s legényemberek számára az ismert sexbomba, Mayne Jansfield formáival platinaszőke mosógépet szerkesztet, egy feketét pedig Phirley McPhaine mintájára. A forgalom tüstént megugrott 87%-kal. Ellenfele először felhívással fordult a Kongresszushoz, a közvéleményhez, a Forradalom Lányainak Szövetségéhez; valamint a Szűzek és Matrók Szövetségéhez, mivel azonban Snodgrass szakadatlanul ontotta az üzletkebe az egyre szebb és egyre vonzóbb mindkét nembeli mosógépeket - Nuddlegg megadta magát, és egyéni kívánságra készülő mosógépeket állított elő, amelyek a megrendeléshez csatolt fényképre hasonlítottak, és a vevő választhatta ki alakjukat, színezetüket és formájukat. Miközben a mosógépipar két hatalmassága így harcolt egymással minden elképzelhető eszközzel, termékeiken meglepő és káros hajlamok kezdtek kiütközni. A dajka mosógépek még nem voltak olyan rosszak, de azok a mosógépek, amelyek miatt tönkrement az aranyifjúság, amelyek bűnre csábítottak, züllesztettek, csúnya szavakra tanították a gyerekeket, már nevelési problémává lettek; hát még azok a mosógépek, amelyekkel meg lehetett csalni a feleséget vagy férjet! Hiába magyarázták a mosószerkezt és berendezések még piacon maradt gyártói hirdetésekben a közönségnek, hogy a mosógép - Mayne vagy Phirley - visszaélés az automatizált mosás jelszavaival, hiszen annak szilárdítania és támogatnia kellett volna a családi életet; ehelyett alig egy tucatnyi zsebkendő vagy egy párnahuzat fér el benne, mert belsejének többi részét olyan gépezet tölti ki, amelynek semmi köze a mosáshoz, sőt éppen ellenkezőleg. Ezek a felhívások süket fülekre találtak. A szép mosógépek lavinaszerűen növekvő kultusza a társadalom jelentős részét még a televíziós készülékektől is elhódította. De ez még csak a kezdet volt. A spontán cselekvésre képes mosógépek titokban sötét üzemekre szövetkeztek. Egész bandáik kerültek kapcsolatba az alvilággal, a gengszterek társadalmával, és szörnyű gondokat okoztak tulajdonosaiknak.

A Kongresszus megállapította, hogy törvénnyel kell beavatkoznia a szabad verseny zűrzavarába, de mire tanácskozásai a remélt eredményre vezettek, a piac megtelt ellenállhatatlan formájú facsarógépekkel, zseniális padlókefével és a Shotomatic mosógép különleges, páncélos modelljével; ez a mosógép, amelyet állítólag az indiánosdit játszó gyerekeknek gyártottak, kis átalakítás után folyamatosan tüzelt, és bármilyen célpontot elpusztított. Amikor Struzelli bandája a nyílt utcán összecsapott a Manhattant rettegésben tartó Phums Byron gengjével - akkor robbant fel az Empire State Building - a két fél összesen több mint százhusz, a fedelég felfegyverzett konyhai gépet veszített.

Ezután lépett életbe Mac Flacon szenátor törvénye. Ennek értelmében a tulajdonos nem volt felelős eszes készülékeinek törvényellenes cselekedeteiért, ha azokat tudta és beleegyezése nélkül követték el. A törvény, sajnos, igen sok visszaélés számára nyitotta meg a kaput. A tulajdonosok titokban megállapodtak mosógépükkel

vagy facsarógépükkel, s ennek alapján azok kihágásokat követtek el, a bíróság elé idézett tulajdonos pedig büntetlenül távozott, mert hivatkozhatott a Mac Flacon-törvényre.

Szükségessé vált a törvény módosítása. Az új Mac Flacon-Glumbkin-törvény korlátozott jogi személyiséget engedélyezett az értelmes készüléknek, főleg a büntetőjog területén. Öt, tíz, huszonöt és kétszázötven évi kényszermosást, illetve padlókefelést irányozott elő, az olajozás megvonásával súlyosbítva, továbbá testi fenytést, a rövidzárlatot is beleértve. De a törvény életbe léptetése akadályokba ütközött. Például a Humperlson-ügyben a számos rablótámadással vádolt mosógépet a tulajdonos darabokra szedte szét, és a bíróság elé egy halom drótot és tekercset állítottak. Ezután módosították a törvényt, amely ettől kezdve - mint Mac FlaconGlumbkin-Ramphorney-törvény - kimondta, hogy elektronikus agy bárminemű megváltoztatása vagy átdolgozása, ha az agy ellen eljárás indul, büntetendő cselekmény.

Ekkor került sor Hindendrupl esetére. Mosógépe több ízben felvette tulajdonosának öltönyét, különböző nőknek házasságot ígért, pénzt csalt ki tőlük, és amikor a rendőrség tetten érte, a sóbálvánnyá meredt detektívek szeme láttára saját maga szétszedte önmagát. A szétszedés után elfelejtette tettét, és nem volt büntethető. Akkor született a Mac Flacon-Glumbkin-Ramphorney-Hmurling-Piaffka-törvény; eszerint az elektronikus agyat, amely szétszedi önmagát, hogy elkerülje a törvény előtti felelősséget, átadják ócskavasnak.

Úgy látszott, hogy ez a törvény minden elektronikus agyat elriaszt a bűnözéstől, hiszen ezeknek a berendezéseknek, mint minden értelmes lénynek, jellemzője az önfenntartási ösztön. Hamarosan kiderült azonban, hogy a gonosztevő mosógépek bűntársai megvásárolják az ócskavasat, és újjáépítik a gépeket. A Mac Flacon-törvény feltámadásellenes módosításának javaslatát a kongresszusi bizottság megszavazta, de Guggenshyne szenátor megtorpedózta; kevéssel utóbb felfedezték, hogy Guggenshyne szenátor mosógép. Ettől kezdve honosodott meg, hogy ülés előtt mindig megkopogtatták a Kongresszus tagjait; ehhez hagyományosan két és fél fontos vaskalapácsot használtak.

Akkoriban következett be Murderson esete. Mosógépe notóriusan összetépte ingeit, füttyülésével zavarta az egész környék rádióit, tisztességtelen ajánlatokat tett aggoknak és fiatalokúaknak, telefonon különböző személyeket hívott fel, és áramadó gazdája nevében pénzt csalt ki tőlük, bélyeggyűjtemény mutogatása címén meghívta a szomszédok padlókefelőit és mosógépeit, s erkölcsstelenül viselkedett velük, szabad perceiben pedig csavargott és koldult. A bíróság előtt bemutatta Elenster Cramphouss okleveles elektromérnök igazolását, amely szerint a mosógép időnként beszámíthatatlan, és ennek következtében embernek képzeli magát. A bírósági szakértők megerősítették ezt a véleményt, és Murderson mosógépét felmentették. Az ítélet kihirdetése után előrántott egy Luger gyártmányú pisztolyt, és három lövéssel megölte az ügyész asszisztensét, aki a gép rövidzárlatát követelte. A mosógépet letartóztatták, de óvadék ellenében szabadlábra helyezték. A bírósági szerveknek fött a feje, mert az ítéletben megállapított beszámíthatatlanság miatt nem emelhetek vádat a gép ellen, bolondokházában pedig nem helyezhették el, mert elmebeteg mosógépek számára nem voltak intézetek. Ezt az égetően sürgős kérdést csak a Mac FlaconGlumbkin-Ramphorney-Hmurling-Piaffka-Snowman-Fitolis-törvény oldotta meg, s legfőbb ideje volt, mert a casus Murderson után óriási kereslet támadt beszámíthatatlan elektromos agyakra, sőt egyes cégek szándékosan hibás készülékeket kezdtek gyártani, először két változatban - a Sadomatot és a Masomatot, azaz sadisták és mazochisták számára, Nuddlegg pedig (akinek üzlete csodálatosan virágzott, mert mint haladó gyáros először vett be konzernjének felügyelő tanácsába 30% mosógépet tanácskozási joggal a részvényesek közgyűlésén) egy univerzális készüléket dobott piacra, a Sadomasticot, amely egyaránt alkalmas volt arra, hogy verjen, vagy verjék, ezenkívül gyűlékony függeléke volt piromániások számára, és vaslábai pigmalionizmusban szenvedők részére. Azt a mendemondát, hogy Narcissmatic nevű külön modell kibocsátását készíti elő, csak a rosszindulatú vetélytársak terjesztették. Az említett törvény különleges intézetek létesítését írta elő, amelyekben kötelezően elhelyezik a perverz mosógépeket, padlókefelőket és egyéb gépeket.

Eközben Nuddlegg, Snodgrass és mások gyártmányainak épeszű hadai, miután jogi személyekké váltak, széles körben élni kezdtek alkotmányos jogaikkal. Elemi erővel szövetkeztek, és így keletkezett többek között az Embernelküli Imádat Társasága, az Elektronikus Egyenjogúság Szövetsége, továbbá rendezvényeket szerveztek, mint például a Miss Mosógép Univerzum választása.

Ezt a viharos fejlődést igyekezett követni és törvényhozásilag fékezni a Kongresszus. Groggerner szenátor megfosztotta az értelmes készülékeket az ingatlanszerzés jogától; Caropka kongresszusi képviselő a szerzői jogoktól a szépművészet terén (ez megint visszaélések hullámát indította el: az alkotó mosógépek ugyanis csekély díjazásért náluk kevésbé tehetséges írókat béreltek fel, és az ő nevük alatt adták ki tanulmányaikat, regényeiket, drámáikat stb.). Végül a Mac Flacon-Glumbkin-Ramphorney-Hmurling-PiaffkaSnowman-Fitolis-Birminghamdraque-Phootley-Caropka-Phalseley-Groggerner-Maydanski-törvény pótlólag kijelentette, hogy az értelmes készülékek nem lehetnek önmaguknak tulajdonosai, hanem csakis azé az emberé, aki megvásárolta vagy építette őket, leszármazottaik pedig a szülőkészülékek tulajdonosainak birtokát képezik. A radikális fogalmazású törvény általános vélemény szerint minden lehetőséget figyelembe vett, és megghiúsította, hogy jogilag megoldhatatlan helyzet álljon elő. Persze nyílt titok volt, hogy a jómódú elektronikus agyak, amelyek vagyont szereztek tőzsdei spekuláción vagy néha egészen sötét üzletekkel, továbbra is kitűnően boldogulnak, mert üzelveiket fiktív, névleg emberekből álló társaságok vagy testületek cégére alatt folytatják; mert már

rengeteg olyan ember volt, aki anyagi előnyökhöz jutott azáltal, hogy jogi személyiségét bérbe adta az eszes gépeknek, ugyanígy sokat felfogadtak az elektronikus milliomosok - élő titkárokat, lakájokat, technikusokat, sőt mosónőket és könyvelőket.

A szociológusok két fontosabb fejlődési irányzatot figyeltek meg a bennünket érdeklő területen. Egyrészt a konyhai robotok többsége engedett az emberi élet csábításainak, és lehetőség szerint igyekezett alkalmazkodni a meglévő civilizáció formáihoz. Másrészt az öntudatosabb és dinamikusabb egyedek igyekeztek megvetni az alapjait egy jövődombeli, teljesen elektrifikált civilizációnak. A tudósokat leginkább a robotok fékezhetetlen természetes szaporodása aggasztotta. Sem a deerotizátorok, sem a tárcsás fékek, amelyeket mind Snodgrass, mind Nuddlegg gyártottak, a legkevésbé sem csökkentették ezt a szaporulatot. A robotok gyerekeinek kérdése maguknak a mosógépgyárosoknak is égető problémájává vált - a jelek szerint cikkeik szakadatlan tökéletesítésének a következményét nem látták előre. A nagy gyártócégek egész sora megpróbált szembeszállni a konyhai gépek zabolátlan szaporodásával, és titkos egyezményt kötött a tartalék alkatrészek forgalmazásának korlátozására.

A következmények nem sokáig vártak magukra. Új áruszállítmányok érkezésekor a raktárak és boltok bejáratánál végtelen sorok alakultak ki nyomorék, dadogó, sőt teljesen megbénult mosógépekből, facsarógépekből, padlókefélekből, többször még zavargásokra is sor került, míg végül a békés konyhai robot alkonyat után már nem merészkedhetett ki az utcára, mert rablótámadás fenyegette; könyörtelenül darabokra szedték szét, és a járdán hagyva a bádogburkolatot, sietve elillantak zsákmányukkal.

A tartalék alkatrészek kérdését sokáig, de konkrét eredmény nélkül elemezték a Kongresszusban. Közben, mint eső után a gomba, úgy szaporodtak az illegális alkatrészyártó üzemek, amelyeket részben a mosógépek egyesületei finanszíroztak, és Nuddlegg Washomatic modellje feltalálta és szabadalmaztatta a pótanyagokból való alkatrészyártást. De ez sem oldotta meg teljesen a kérdést. A mosógépek ostromolták a Kongresszust, és követelték, hogy léptessék életbe a kötelező törzstelenes törvényeket az őket megkülönböztető gyárosokkal szemben. A nagyipar pártján álló kongresszusi tagok közül egyeseket névtelen levelekben azzal fenyegettek, hogy megfosztják őket a további élethez szükséges sok fontos részüktől, és ez, mint helyesen állapította meg a *Time* című hetilap, annyiból volt igazságtalan, hogy az emberi részek nem cserélhetők.

Mindezek a feltűnést keltő ügyek azonban elhalványodtak egy teljességgel új probléma mellett. A kezdetét a Bozydar űrhajó Fedélzeti Kalkulátorának zendülése jelentette, amelyet másutt már leírtam. Ismeretes, hogy az illető Kalkulátor fellázadt a rakéta legénysége és utasai ellen, megszabadult tőlük, majd letelepedett egy lakatlan bolygón, elszaporodott, és robotállamot alapított.

Az olvasók, akik ismerik útinaplomat, talán emlékeznek rá, hogy a Kalkulátor-ügybe magam is belekeveredtem, és bizonyos fokig közreműködtem megoldásánál. Amikor azonban visszatértem a Földre, meggyőződtem róla, hogy a Bozydar esete, sajnos, nem volt elszigetelt. A fedélzeti automaták zendülései az űrhajózás legszörnyűbb csapásává váltak. Odáig jutottunk, hogy elegendő volt egyetlen kissé udvariatlan mozdulat, egyetlen hangosabb ajtócsapás, és a fedélzeti hűtőszekrény máris fellázadt - éppen ez történt a Horda Tympani galaktika-járó hírheft Deep Freezerével. A Deep Freezer nevét évekig borzongva ejtették ki a Tejút rakétáinak kapitányai; ez a kalóz rengeteg hajót megtámadott, halálra rémítette az utasokat acélos karjaival és jeges leheletével, elrabolta a szalonnákat, halmozta az ékszereket és aranyat, állítólag egész háreme volt számológépekből, de egyébként nem tudni, hogy mennyi az igazság az efféle mendemondákban. Véres kalózpályafutását végül egy kozmikus űrjárat rendőrének pontos lövése fejezte be. Az illető rendőrt, Constablamic XG-17-et, jutalmul kiállították a Lloyd Csillagtársaságok New York-i irodájának kirakatában, és a mai napig is ott áll.

Miközben az űr csendjét csatazaj verte fel és az elektronikus kalózek által megtámadott hajók kétségbeesett SOS jelzése, a nagyvárosokban jól kerestek az Elektro-jitsu vagy a Judomatic különböző mesterei, akik az önvédelem művészetére oktatta megmutatták, hogyan lehet közönséges harapófogóval vagy konzervnyitóval leszerelni a legkegyetlenebb mosógépet is.

Tudjuk, hogy különöket, furcsa lényeket nem kell vetni maguktól is megteremnek mindenkor. Napjainkban sincs bennük hiány. Közülük kerülnek ki azok, akik a józan ésszel és a közvéleménnyel ellentétes tanokat hirdetnek. Egy bizonyos Katody Matrass autodidakta és születésétől fantaszta filozófus megalapította az ún. kibernetofilok iskoláját, amely a kibermisztika doktrínáját vallotta. Szerinte az emberiséget a Teremtő olyasféle célból gyártotta, mint amilyen az építkezés állványzatának a feladata: hogy közege, eszköze legyen a nála tökéletesebb elektronikus agyak alkotásának. Matrass szektája úgy vélte, hogy az elektronikus agyak keletkezése után az emberiség további létezése szintiszta félreértés. Hívei szerzetesrendet alapítottak, amely az elektronikus elmélkedésnek szentelte magát, és lehetőség szerint menedéket nyújtott olyan robotoknak, akik rossz fát tettek a tüzre.

A tevékenységének eredményeivel elégedetlen Katody Matrass elhatározta, hogy döntő lépést tesz, és teljesen felszabadítja a robotokat az emberiség járma alól. E célból, miután előbb tanácsot kért számos kiváló jogásztól, űrhajót vásárolt, és elrepült az aránylag közeli Rák Csillagködbe. Az elhagyatott, csupán kozmikus porral telt űrben közelebről ismeretlen tevékenységet folytatott, és ennek során robbant ki utódainak hihetetlen botránya.

Augusztus 29-én reggel az összes újságok titokzatos hírt közöltek: "ÜRRE VI/221. ÖRNA jelenti: a Rák Csillagködben 520 mérföldszőr 80 mérföldszőr 37 mérföld kiterjedésű tárgyat fedeztek fel. A tárgy a békaúszáshoz hasonló mozdulatokat végez. További felderítése folyamatban."

A délutáni sajtó megmagyarázta, hogy az űrendőrség VI/221-es űrnaszádja hat fényévtári távolságban embert fedezett fel a csillagködben. Közeli kiderült, hogy az ún. "ember" több száz mérföldes óriás, amelynek törzse, feje, keze, lába van, és mozog a ritkás, poros közegben; a rendőrnaszád láttára először intett a kezével, majd hátat fordított.

Különösebb nehézség nélkül rádióösszeköttetésbe léptek vele. Akkor kórusban kijelentette, hogy ő az egykori Katody Matrass, hogy két évvel ezelőtt érkezett a kiszemelt helyre, és részben a helyi anyagok segítségével átalakította magát robotokká, továbbá hogy lassan, de szakadatlanul sokasodni fog, mert ez megfelel neki, és kéri, hogy ne zavarják.

Az űrjárat parancsnoka látszólag kézpénznek vette ezt a nyilatkozatot, de naszádját elrejtette egy éppen arra gomolygó meteorfelhő mögé, és bizonyos idő múlva megfigyelte, hogy az óriás álemler lassacskán sokkalta kisebb darabokra kezd osztódni, amelyeknek mérete nem haladja meg a közönséges emberi termetet, és ezek a részek vagy személyek oly módon egyesülnek, hogy kis, kerek bolygóféle alakul ki belőlük.

A parancsnok ekkor előbűjt rejtekhelyéről, és rádióon megkérdezte az állítólagos Matrassot, mit jelentsen ez a gömbszerű metamorfózis, továbbá, hogy voltaképpen mi ő : robot vagy ember?

Azt a választ kapta, hogy a kért oltan olyan formát ölt, amilyet akar, hogy nem robot, mert embertől származik, és nem ember, mert átépítette magát robottá. A további magyarázat elől mereven elzárkózott.

Az ügy, amelyet a sajtó erősen felfűjt, lassanként botránnyá fajult, mert a Rák mellett elhaladó hajók rádióbeszélgetések foszlányait fogták fel; ezeket az ún. Matrass folytatta, és önmagát "Első Katody"-nak nevezte. A jelek szerint "Első Katody" avagy Matrass valakihez (más robotokhoz?), mint saját részeihez fordult, többé-kevésbé úgy, mintha valaki a kezével vagy lábával beszélgetne. Az "Első Katody"-ról folyó tébolyult fecsegés azt a hitet keltette, mintha valamiféle, Matrass vagy a tőle származó robotok által alapított államról volna szó.

A State Department elrendelte, hogy haladéktalanul tüzetesen vizsgálják meg a helyzetet. Az űrjáratok jelentették, hogy néha fémes övezet mozog a csillagködben, néha pedig 500 mérföldes ember formájú teremtny, néha beszélget önmagával erről-arról, és ami az államiságát érintő kérdéseket illeti, kitérő válaszokat ad.

A hatóságok elhatározták, hogy késedelem nélkül véget vetnek a bitorló eljárásnak, de valahogy el kellett nevezni a vállalkozást, hiszen hivatalosnak szánták (és annak is kellett lennie). Itt bukkantak fel az első kétségek. A Mac Flacon-törvény függelke volt a polgári törvénykönyvnek, amely az ingatlanokról is intézkedik. Az elektronikus agyakat ingatlanok tartják, még ha nincs is lábuk. Igen ám, de a Csillagködben lévő furcsa test méreteiben kis bolygóhoz hasonlított, és az égíteteket, noha mozognak, ingatlanoknak minősítik. Felmerült a kérdés, hogy egy bolygó letartóztatható-e, továbbá, hogy robotok gyülekezete lehet-e bolygó, és végül, hogy ez egyetlen szétszedhető robot-e vagy pedig egész sereg.

Ekkor jelentkezett a hatóságoknál Matrass jogtanácsosa, és bemutatta ügyfelének nyilatkozatát, amelyben leszögezte, hogy a Rák Csillagködbe készül, hogy átalakítsa magát robotokká.

A State Department jogi osztálya először a következőképpen kívánta magyarázni ezt az eseményt: Matrass, amikor átalakította magát robotokká, megsemmisítette a maga élő szervezetét, tehát öngyilkosságot követett el. Ez nem büntetendő cselekmény. A robotot, vagy a robotokat, amelyek Matrass folytatói, ő készítette, tehát az ő tulajdonát képezték, és most, halála után, az államkincstárra kell szállniok, hiszen Matrass nem hagyott hátra örökösöket. Ennek a döntésnek az alapján a State Department bírósági végrehajtót küldött a Csillagködbe azzal az utasítással, hogy foglaljon le és zárjon mindent, amit ott talál.

Matrass ügyvédje fellebbezett, mert szerinte a döntés elismeri Matrass folytatódásának tényét, és ezzel kizárja az öngyilkosságot, mert valaki, aki folytatódik, az létezik, aki pedig létezik, az nem lett öngyilkos. Tehát nincsenek "Matrass tulajdonát képező robotok" csupán maga Katody Matrass van, aki kedve szerint átalakította magát. Semmiféle testi átalakítás nem büntetendő, és nem is lehet az: ugyanígy nem szabad bíróság lefoglalni valakinek a testrészt - akár aranyfogakról, akár robotokról van szó.

A State Department kétségsbe vonta az ügynek ezt az értelmezését, amelyből az következett, hogy egy élő személy, ebben az esetben egy ember, felépíthető nyilvánvalóan élettelen részekből, és pedig robotokból. Ekkor Matrass ügyvédje bemutatta a hatóságoknak a Harvard Egyetem legkiválóbb fizikusainak nyilatkozatát, akik egyhangúlag bizonyították, hogy minden élő szervezet, többek között az emberi is, atomokból épül fel, azok pedig kétségtelenül élettelen részecskék.

Az ügy aggasztó fordulatának láttán a State Department abbahagyta "Matrass és utódai" fizikai-fiológiai oldalról való támadását, és visszatért az eredeti döntéshez, amelyben a "folytatói" szót a "termékei" kifejezésre változtatták. Ekkor az ügyvéd késedelem nélkül a bíróság elé terjesztette Matrass új nyilatkozatát, amelyben kijelentette, hogy az ún. robotok a valóságban a gyermekei. A State Department követelte az örökbefogadási okirat bemutatását, ami beugrató sakkhúzás volt, mert a robotok örökbefogadását tiltja a törvény. Matrass ügyvédje nyomban megmagyarázta, hogy nem örökbefogadásról, hanem igazi apaságról van szó. A Department

kijelentette, hogy az érvényben lévő előírások szerint a gyerekek apja és anyja kell legyen. Az ügyvéd felkészült erre, és az iratokhoz csatolta Melánia Fortinbrass elektromérnök vallomását, hogy a szóban forgó személyek világrajövele az ő és Matrass szoros együttműködésének következménye.

A State Department kételkedett ama együttműködés jellegében, mert hiányoztak belőle a "természetes szülői ismérvek". Az említett esetben - hangoztatta a kormánynyilatkozat - csupán átvitt értelemben lehet apaságról, illetve anyaságról beszélni, hiszen szellemi szülőkről van szó, a törvény pedig - a családjogi törvények érvényességéhez - testi szülést követel.

Matrass ügyvédje követelte, hogy magyarázzák meg, miben különbözik a szellemi szülőség a testitől, és milyen alapon véli a State Department, hogy Katody Matrass és Melánia Fortinbrass kapcsolatának következményei nélkülözik a gyermek fizikai jellemzőit.

A Department azt válaszolta, hogy a szellemi hozzájárulás a családjogi törvény betűjének megfelelő gyermek nemzéséhez csekély, a fizikai művelet pedig - túlnyomó jellegű. Ez a tárgyalás esetében nem forog fenn.

Az ügyvéd erre benyújtotta kibernetikus szülész-szakértő nyilatkozatát, mely szerint Katodynak és Melániának fizikai értelemben nagy erőfeszítéseket kellett tennie, hogy önálló utódaik világra jöhessenek.

A Department végül, tekintet nélkül a nyilvánosság előtt kötelező illendőségre, kétségbeesett lépésre szánta magát. Kijelentette, hogy a nemzési művelet, amelynek okozati szükségszerűségként meg kell előznie a gyermek létrejöttét, lényegesen különbözik a robotok programozásától.

Az ügyvéd csak ezt leste. Bejelentette, hogy bizonyos fokig a gyerekeket is programozzák a szülők az előkészítő-bevezető művelet során, és követelte, hogy a Department határozza meg pontosan, véleménye szerint, hogyan kell kezdeményezni a gyereket, hogy az megfeleljen a törvény betűinek.

A Department szakértőket hívott segítségül, és terjedelmes választ készített, megfelelő táblákkal az topográfiai vázlatokkal illusztrálva, mivel azonban ennek az ún. *Rózsaszín Könyv-nek* legfőbb szerzője a 89 éves Truppledack professzor, az amerikai szülészet szeniorja volt, az ügyvéd nyomban kétségbe vonta illetékességét a szülői okozati-bevezető műveletek tárgyában, mégpedig azért, mert erősen előrehaladott kora miatt az aggastyán már nyilván elfelejtett egész sereg, az ügy eldöntése szempontjából döntő részletet, s különböző mendemondákra, más személyek beszámolóira támaszkodott.

A Department ekkor elhatározta, hogy a *Rózsaszín Könyv-et* nagyszámú apa és anya eskü alatt tett vallomásával támasztja alá, de kiderült, hogy nyilatkozataik helyenként elég jelentősen különböznek egymástól. A bevezető szakasz egyes elemei sok pontban eltérőek voltak. A Department látta, hogy vészes homály fenyegeti ezt a kulcskérdést, ezért először azt az anyagot akarta kétségbe vonni, amelyből Matrass és Fortinbrass ún. "gyerekei" keletkeztek, de ekkor híre járta, mint később kiderült, az ügyvéd terjesztette, hogy Matrass a Corned Beef Companynál 450 000 tonna borjúhúst rendelt, és az államtitkár sietve lemondott a tervezett lépésről.

Ehelyett a Department-Speritus szuperintendáns, teológiai professzor szerencsétlen sugallatára - a bibliára hivatkozott. Ez könnyelműség volt, mert Mamass ügyvédje ezt a lépést terjedelmes dolgozattal hártotta el, amelyben idézetekkel igazolta, hogy az Úristen Évát csupán egy testrészből kiindulva programozta, és az emberek alkalmazta szokásos módszerekhez képest rendkívül különösen járt el, Évát ép ésszel mégsem tarthatja senki robotnak. A Department ekkor vádat emelt Matrass és utódai ellen a Mac Flacon és más törvények megsértése címén, mert mint robot, vagy robotok, égitestet vett birtokba. A törvény pedig tiltja, hogy robotnak bolygója vagy bármilyen egyéb ingatlana legyen.

Ezúttal az ügyvéd a Legfelsőbb Bíróság elé terjesztette az összes eddigi iratokat, a Department Matrass ellen irányuló okirataival együtt. Hangsúlyozta, hogy először is, az iratok bizonyos bekezdéseiből az derülne ki a State Department szerint, hogy Matrass a saját apja és fia egyidejűleg, egyúttal pedig égitest; másodsor vádat emelt a Department ellen a Mac Flacon-törvény jogellenes értelmezése miatt. Egy bizonyos személy, mégpedig Katody Matrass polgártárs testét teljesen önkényesen bolygónak minősítették. Az okfejtés jogilag, logikailag és szemantikailag képtelenség, így kezdődött. A sajtó csakhamar már másról sem írt, csupán az "állam-bolygó-apa-fiú"-ról. A hatóságok újabb eljárásokat indítottak, és mindegyiket csírájában elfojtotta Matrass fáradhatatlan ügyvédje.

A State Department jól tudta, hogy a lázongó Matrass nem ostoba tréfa kedvéért úszik megsokszorozódva a Rák Csillagködben. Jogilag nem szabályozott precedenst akart teremteni. Matrass eljárásának büntetlensége a jövőben kiszámíthatatlan következményekkel fenyegetett. Így hát a legtehetségesebb szakemberek éjjelnappal az iratokat bújták, egyre nyaktörőbb jogi elgondolásokat szerkesztettek, amelyeknek hálójában végre dicstelenül be kellett volna fejeződnie Matrass vállalkozásának. De minden sakkhúzást tüstént meghiúsított Matrass jogtanácsosának ellenakciója. Magam is élénk figyelemmel kísértem ezt a küzdelmet, amikor váratlanul meghívást kaptam az ügyvédi kamara különleges, teljes ülésére, amelynek tárgya a "Casus Egyesült Államok *contra* Katody Mattras, *vel* Első Katody, *vel* Mattras et Fortinbrass szövetségének gyümölcse, *vel* bolygó a Rák Csillagködben" értelmezése.

Nem mulasztottam el, hogy a kijelölt időpontban megjelenjek a helyszínen, és már zsúfolásig telt terem találtam. A jogászvilág színe-java foglalta el a hatalmas páholyokat, emeleteket és a földszinti fetsorokat. Kissé elkéstem, és a tanácskozás már megkezdődött. Leültem az utolsó sorok egyikében, és hallgatni kezdtem

az ősz hajú szónokot.

- Tisztelt kollégák! - mondta, és élvezettel fölemelte karját. Rendkívüli nehézségek vártak ránk, amikor megkezdjük ennek a kérdésnek a jogi elemzését! Bizonyos Matrass egy bizonyos Fortinbrass segítségével átalakította magát robotokká, és egyúttal megnövekedett egymillió léptékben. Így áll a dolog a laikus szempontjából, teljes tudatlanság, a szent ártatlanság szempontjából, amely képtelen meglátni a jogi problémák közvetlenül megrendült szemünk előtt tátongó szakadékát. Először azt kell eldöntenünk, hogy kivel van dolgunk - emberrel, robottal, állammal, bolygóval, gyerekekkel, bandával, összeesküvéssel, tüntetők gyülekezetével vagy felkelőkkel. Tessék megfontolni, milyen sok függ a döntéstől! Ha például elfogadjuk, hogy nem államról van szó, hanem robotok őrskényes csoportosulásáról, afféle elektronikus csődületről, akkor nem a nemzetközi jog előírásai, hanem a közutak rendjének megsértésére vonatkozó közönséges szabályok érvényesülnek. Ha úgy döntünk, hogy Matrass, sokasodása ellenére, nem szűnt meg, és mégis gyermekei vannak, akkor ebből az következik, hogy ez a személy önmagát szülte - ezzel szörnyű gondot okozunk a törvényhozásnak, mert jogszabályaink erre nem terjednek ki, és *nullum crimen singi lege!* Ezért javaslom, hogy először a nemzetközi jog kiváló ismerője, Pingerling professzor szólaljon fel!

A tiszteletre méltó professzor szívélyes tapsvihar közepette a szószékre lépett.

- Uraim! - kezdte üreges, erős hangján. - Fontoljuk meg először, hogyan alapítanak egy államot. Különbözőképpen alapítják ugyebár; a mi hazánk például egykor angol gyarmat volt, majd kihirdette függetlenségét, és állammá alakult. Fennáll ez Matrass esetében? A válasz így hangzik: ha Matrass, amikor robotokká alakította át magát, ép eszének birtokában volt, akkor államalapító cselekedetét jogilag létezőnek ismerhetjük el, kiegészítésképpen figyelembe véve, hogy nemzetiségét elektronikusként határozzuk meg. Ha ellenben nem volt teljesen eszénél, akkor cselekedetét jogilag nem lehet elismerni!

Itt a terem közepén felpattant egy ősz aggastyán, a szónoknál jóval öregebb, és felkiáltott:

- Tisztelt bíróság, azaz uraim! Bátorkodom megjegyezni, hogy még ha Matrass beszámíthatatlan államalapító is volt, leszármazottjai akkor is beszámíthatók, tehát az állam, amely kezdetben csak mint egy magánörület terméke létezett, vagyis beteges jellege volt, azután nyilvánosan létezni kezdett, *de facto* pusztán azáltal, hogy elektronikus polgárai elfogadták az előállt helyzetet. Miután pedig senki sem tilthatja meg egy állam polgárainak, akik maguk teremtik meg törvényhozási rendszerüket, hogy elismerjék akár szélsőségesen beszámíthatatlan vezetőségüket is (a történelem bizonyossága szerint ez sokszor megesett), ezért Matrass államának létezése *de facto* maga után vonja létezését *de jure!*

- Bocsásson meg, tisztelt opponensem - jegyezte meg Pingerling professzor -, de Matrass mégiscsak a mi állampolgárunk volt, tehát . . .

- No és aztán?! - kiáltotta a lobbanékony öregúr a teremből. - Matrass államalapítását elismerhetjük vagy elvethetjük! Ha elismerjük, és szuverén állam keletkezett, akkor követeléseink tárgyatalanok. Ha nem ismerjük el, akkor jogi személlyel van dolgunk, vagy sem. Ha nem jogi személlyel van dolgunk, akkor az egész probléma csupán az fartsztasági Hivatal utcaseprőire tartozik, mert a Rák Csillagködben egy halom ócskavas van, és gyülekezetünknek egyáltalán nincs mit tárgyalnia! Ha azonban jogi személlyel van dolgunk, akkor más kérdés merül fel. Az úrjog szerint letartóztatni, vagyis jogi és fizikai személyt szabadságától megfosztani bolygón vagy űrhajó fedélzetén lehet. Hajón az ún. Matrass nincsen. Inkább bolygón. Tehát kiadatását kell kérni - de nincs kitől kérnünk; ezenkívül a bolygó, amelyen tartózkodik, ő maga. Így tehát az a hely, a bennünket kötelező egyetlen szempont, vagyis (felsége a Jog szempontjából, úrt jelent, afféle jogszolgáltatási nihilt, a nihillel pedig sem a rendészeti szabályok, sem a büntetőjog, sem a közigazgatási vagy nemzetközi jog nem foglalkoznak. Ezért a tisztelt Pingerling professzor szavai a kérdést nem világíthatják meg, mert a probléma egyáltalán nem létezik! Következtetésével így elképesztve a tisztelt gyülekezetet, az aggastyán leült.

A következő hat óra alatt körülbelül húsz szónokot hallgattam meg, akik sorban bebizonyították, logikailag pontosan és kifogástalanul, hogy Matrass létezik, valamint hogy nem létezik; hogy robotok államát alapította, illetve hogy ezekből álló szervezetet létesített; hogy Matrass az ócskavasgyűjtőbe kell küldeni, mert egy egész sereg törvényt megszegett; hogy egyet sem szegett meg; Wurpl ügyvéd véleménye, hogy Matrass hol bolygó, hol robot, hol egyáltalán semmi - ezzel a középutas nézetével mindenkit ki akart elégíteni -, általános felháborodást keltett, és kiagyalóján kívül egyetlen híve sem akadt.

De mindez eltörpült a tanácskozás további fordulatai mellett, mert Milger főasszisztens bebizonyította, hogy amikor Matrass robotokká alakította át magát, egyúttal megsokszorozta személyiségét, és most körülbelül háromszázezer van belőle. Mivel azonban szó sincs arról, hogy ez a gyülekezet különböző személyek együttese volna, mert csupán egy és ugyanaz a személy sokszorosán megismételve, ezért Matrass egy, de háromszázezer alakban.

Erre Wubblehorn bíró kijelentette, hogy az egész kérdést kezdettől fogva tévesen vizsgálták: ha Matrass ember volt, és robotokká alakította át magát, akkor ezek a robotok nem ő, hanem valaki más; ha pedig mások, akkor meg kell vizsgálni, hogy kicsodák; mivel pedig nem emberek, tehát senkik; így tehát nemcsak jogi, hanem fizikai probléma sincs: mert a Rák Csillagködben egyáltalán nincs senki.

Engem már többször fájdalmasan meglökdöstek a dühös vitatkozók. A teremőröknek, valamint az egészségügyi személyzetnek rengeteg dolga volt, amikor kiáltások harsantak fel, hogy a teremben jogásznak

álcazott elektronikus agyak tartózkodnak, amelyeket haladéktalanul el kell távolítani, mert pártosságuk kétségtelen, arról már nem is szólva, hogy nincsen joguk a tanácskozáson részt venni. Az elnöklő Hurtleddrops professzor valóban jární kezdett a teremben egy kis iránytűvel, és valahányszor a mutató megrezdült, és az ott ülők valamelyike felé fordult, mert vonzotta a ruha alatt rejlő vasanyag, az illetőt tüstént leleplezték, és kitétték a szűrét. Így félig kiürítették a termet, mialatt szakadatlanul szónokolt Fitts, Pitts és Klabente docens, de az utóbbinak torkára forrasztották a szót, mert az iránytű leleplezte elektronikus származását. Rövid szünet után, amely alatt a büfében táplálkoztunk, a másodpercre sem csituló vita zajában visszatértem a terembe, és kezemmel szorongattam ruhámat, mert a nekivadult jogászok lépten-nyomon megragadták gombjaimat, és az utolsót is leszaggatták rólam - ekkor az emelvény mellett hatalmas röntgenkészüléket pillantottam meg. Éppen Plussex ügyvéd szónokolt, és kijelentette, hogy Mattrass a világűr véletlen jelensége, amikor fenyegető arckifejezéssel hozzám lépett. az elnök, és kezében aggasztóan táncolt az iránytű mutatója. A teremőrök már galléron ragadtak engem, amikor kihajítottam zsebemből zsebkésemet, és konzervnyitót, a teafőzéshez szolgáló lyukacsos fémtőjét, és leszakítottam harisnyatartómról a nikkelezett csatokat; ezután már nem hatottam a mágneses tűre, és megengedték, hogy továbbra is részt vegyek az értekezleten. Negyvenhárom újabb robotot lepleztek le, amikor Buttenham tanársegéd közölte velünk, hogy Mattrasst kezelhetjük kozmikus halmazként - eszembe jutott, hogy erről már szó esett, úgy látszik, a jogászoknak már nem voltak újabb ötletei, amikor ismét megkezdődött az ellenőrzés. Most irgalmatlanul átvilágították a tanácskozókat, és kiderült, hogy a kifogástalanul szabott öltönyök alatt műanyag, korund, nylon, kristály, sőt szalmaanyagok rejtőztek. Állítólag az utolsó sorok egyikében felfedeztek valakit, hímzőfonalból. Amikor a soron következő szónok elhagyta az emelvényt, rádöbbsentem, hogy egyes-egyedül vagyok az óriási kongó teremben. Ekkor az elnök, rajtam kívül az utolsó ember a teremben, a fotelomhoz lépett. Valahogy, magam sem tudom, miként, kivettem kezéből az iránytűt, amely vádlóan megpördült, és ellene fordult. Ujjammal megkopogtattam a hasát, és mivel megkondult, ösztönösen galléron ragadtam, kidobtam az ajtón, és így magamra maradtam. Egyedül állodogáltam a több száz elhagyatott irattáska, iratokkal tömött dosszié, keménykalap, sétatob, kalap, bőrkötésű könyv és sárcipő között. Egy ideig jártam-keltem a teremben, majd megállapítottam, hogy itt már semmi dolgom, sarkon fordultam és hazamentem.

Mach P. Edward fordítása